

Bacheloroppgave

VPL05 Vernepleie

Historier som ikke finnes- menn utsatt for vold i nære relasjoner

Stories untold- violence with men as victims of abuse in close relationships

Gro Berge

Totalt antall sider inkludert forside: 52

Molde, 31.05.2012

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/ dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Hege Bakken

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 28.05.2012

Antall ord: 11958

Forord

ENGEL AV KNUST GLASS

Et slag i speilet
og bitene splintrer
Blir liggende rundt meg som sluknede stjerner.
Avvist kjærlighet
Truende utrygghet
Mistillit
Håpløs smertende ensomhet.
Skam og nedtråkket menneskeverd.

Møysommelig føyer jeg sammen
det som er igjen
bit for bit
skår for skår
ensomhet – håp
smerte – håp
tillit – håp
kjærlighet – håp
menneskeverd – håp.
Ut av min hånd
Svever en skjør engel
Av knust glass.

Av Martina Cabo

Sammendrag

Tittelen på oppgaven er: Historier som ikke finnes- menn utsatt for vold i nære relasjoner. Hensikten med oppgaven var å få litt mer innsikt og forståelse for hvordan menn opplever vold i nære relasjoner.

Problemstilling:

HVORDAN OPPLEVER OG HÅNDTERER MENN Å BLI UTSATT FOR VOLD FRA EN KVINNELIG PARTNER?

Oppgaven er basert på litteraturstudie og validitet og relabilitet er i fokus når jeg har søkt etter litteratur.

Resultat: Det kan virke som om menn har problemer med å ta inn over seg at de har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Innhold

1.0 INNLEDNING	1
1.1 Presentasjon av tema og bakgrunn for valgt tema	1
1.2 Hvorfor er temaet relevant for vernepleieren.....	2
1.3 Oppgavens disposisjon.....	3
2.0 PROBLEMSTILLING	4
2.1 Avgrensing av problemstillingen	5
2.2 Definisjoner av begreper	5
2.2.1 Vold.....	5
2.2.2 Ulike typer vold.....	5
2.2.3 Vold i nære relasjoner	6
2.2.4 Maskulinitet	6
2.2.5 Krise	6
3.0 METODE	7
3.1 Kildekritikk/ feilkilder	9
3.2 Vitenskapsteori.....	9
3.3 Forforståelse	10
4.0 HOVEDINNHold	13
4.1 Hva er vold?.....	13
4.2 Kriseteori.....	15
4.2.1 Ulike forsvarsmekanismer i den akutte krisen:	16
4.3 Maskulinitet og mannlighet	16
4.3.1 Hegemonisk maskulinitet.....	18
4.4 Offerforståelsen/offerrollen.....	18
4.5 Mestring og mestringsstrategier	19

4.6	Konstruksjon av sosiale problemer	20
4.6.1	Voldens sosiale og samfunnsmessige konsekvenser	20
4.7	Statistikk vold og omfang	21
4.8	Hvilke tiltak er i dag satt inn mot vold i nære relasjoner?	22
4.8.1	Ulike instanser som menn kan kontakte.....	23
4.9	Intervju undersøkinger	24
5.0	Analysedel og drøfting	28
5.1	Drøfting om hvordan menn håndterer og opplever vold, og deres mestringsstrategier.	28
5.2	Offerrolle.....	32
5.3	Hvordan blir menn møtt i hjelpeapparatet?.....	33
5.4	Hjelpeapparatets erfaring og tanker	35
6.0	Avslutning	37
6.1	Oppsummering.....	37
6.2	Konklusjon.....	38
6.3	Refleksjon	39
7.0	Litteraturliste.....	40

1.0 INNLEDNING

I den avsluttende oppgaven på vernepleierstudiet har jeg valgt å fordype meg i et tema om vold i nære relasjoner der menn blir utsatt for volden.

Dette er et tema som det ikke er forsket så mye på, og det har vært vanskelig å finne mye stoff om temaet. I Norge og mange andre land har vi hatt tradisjon for først og fremst å ha fokus på kvinner som utsettes for vold. Fra syttitallet og opp til i dag har synliggjøring og kamp mot vold mot kvinner vært en av de viktigste oppgavene for kvinnebevegelsen. I dagens situasjon der man langt på vei har lyktes i å etablere holdninger som ikke tolererer vold i nære relasjoner, er det viktig å utvide perspektivet. Å kjempe mot vold bør ikke lenger være forbeholdt de som utkjemper feministisk kjønnskamp. I stedet er det nødvendig å se at vold i nære relasjoner går begge veier og rommer begge kjønn. Dette er et meget stort felt og jeg ser at det blir viktig å avgrense dette.

1.1 Presentasjon av tema og bakgrunn for valgt tema

Bakgrunnen for at jeg har valgt som jeg har gjort til emne i bacheloroppgaven er fordi jeg bestandig har undret meg over hva som får noen mennesker til å være onde med hverandre om det så er fysisk eller psykisk, og hva som gjør at noen mennesker år etter år blir værende i slike forhold. Siden jeg vet at det i de senere årene har blitt mer snakk om at det ikke bare er kvinner som utsettes for vold, men også menn (Sogn og Hjelmdal 2009), har jeg bestemt meg for å se nærmere på temaet menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner.

I dagens samfunn er det store krav som stilles til familien som institusjon generelt. Noe av kravene er at en skal ha et perfekt ”ytre”, god utdanning, flott bolig, fysisk og psykisk velfungerende. I forhold til vold i nære relasjoner er det nå større åpenhet, men er det egentlig det når det menn som rammes av volden? Kan det fortsatt være tabu å snakke om og ta stilling til volden og dens konsekvenser. Mitt utgangspunkt er at ingen skal bli krenket av de som en står i en nær relasjon til. Jeg vil med denne oppgaven bidra med å belyse hva som kan gjøres eller blir gjort for at menn skal greie å søke

hjelp, og at menn skal få informasjon om *hvor* de kan søke hjelp. Hva kan vi gjøre for å hjelpe, og er gjeldende lovverk/handlingsplaner godt nok tilrettelagt for menn?

Jeg ønsker å rette oppmerksomheten mot manglende forståelse for at menn også kan bli utsatt for vold og krenking fra mennesker som de er i en nær relasjon med.

På skolen hadde vi en dag med forelesning fra en ansatt ved Krisesenteret, hun snakket om menn på Krisesenter og fortalte at det er kommet en ny lov, Lov 2009-06-19 nr 44: Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova). Den trådte i kraft 1. Januar 2010. Fra da av ble drift av krisesentertiltakene et kommunalt ansvar. §1. Formålet med lova: *Formålet med denne lova er å sikre eit godt og heilskapleg krisesentertilbod til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar.* Altså en kjønnsnøytral lov.

Dette er et tema som kan vinkles og drøftes fra ulike innfallsvinkler og perspektiv. Jeg velger å vinkle det til menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner, av sin partner. Dette trenger ikke bare dreie seg om fysisk vold, men kan også gjeld psykisk vold eller andre typer vold som kommer innenfor det som man kan definere som vold mot et annet menneske.

I denne oppgaven kommer jeg til å se på erfaringene fra Reform ressurscenter for menn, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og Norsk krisesenterforbund.

1.2 Hvorfor er temaet relevant for vernepleieren

Vernepleieren kan jobbe på et krisesenter hvor det er store muligheter for at de møter menn som har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Da mener jeg at det er av betydning med bakgrunnskunnskap om emnet.

I rammeplanen beskrives formålet med vernepleierutdanningen på følgende måte:

”Formålet med vernepleierutdanninga å utdanne brukerorienterte og reflekterte yrkesutøvere som er kvalifiserte for å utføre miljøarbeid, habiliterings- rehabiliteringsarbeid sammen med mennesker med fysisk, psykisk og/ eller sosiale funksjonsvansker som ønsker og har bruk for slike tjenester”(Bachelor i vernepleie, Fagplan 2008:3).

Jeg mener temaet er relevant for vernepleiere fordi vi har under utdanningen fått kunnskap om, og innsikt i, hvordan en kan prioritere mellom ulike overordnede mål for å tilpasse hjelp og tjenester til den enkelte bruker. Vernepleier er opptatt av å jobbe på en måte som gjør at brukeren til enhver tid står i sentrum, der mestring står i fokus. Derfor er det å få mer kunnskap rundt menn, deres mestringsforståelse og å finne hjelpetiltak for å gi vedkommende et best mulig tilbud, relevant. Vernepleieren ønsker at alle skal føle seg inkludert og mestre hverdagen. En har også fått en høy bevissthet om egen kommunikasjon og atferd, og hvordan dette skaper betingelser for brukers kommunikasjon og atferd. Ikke minst det å bidra til at de menneskene man arbeider med oppnår høyest mulig grad av livskvalitet, og da etter egen definisjon om hva livskvalitet er for dem.

1.3 Oppgavens disposisjon

I innledningen til min oppgave og del 1 har jeg skrevet presentasjon og bakgrunn for tema, og begrunnet hvorfor temaet er relevant for vernepleiere. Del 2 har jeg tatt for meg problemstillingen, avgrenset den, samt definert noen utvalgte begreper. Del 3 er metodekapittelet, der skriver jeg om kildekritikk/feilkilder, vitenskapsteori og forforståelse. Del 5 er hovedkapittelet med teoridelen hvor jeg presenterer ulike teorier som jeg mener er av betydning for å kunne se på problemstillingen, og drøfting av den i forhold til problemstillingen. Del 6 er avslutning, her skriver jeg oppsummering, konklusjon og refleksjoner.

2.0 PROBLEMSTILLING

Tema for oppgaven:

HISTORIER SOM IKKE FINNES – MENN UTSATT FOR VOLD I NÆRE RELASJONER

Overordnet problemstilling:

HVORDAN OPPLEVER OG HÅNDBTERER MENN Å BLI UTSATT FOR VOLD FRA EN KVINNELIG PARTNER?

I denne problemstillingen ligger det til grunn at menn blir utsatt for vold, men det blir usynliggjort og bagatellisert med at: Menn passer ikke med ”offerbegrepet”. Forståelsen av mannlig identitet er ikke forenlig med å være utsatt. Det kan også være at volden ikke blir husket fordi den oppfattes som en del av den mannlige normalitet. Eller volden er som et tabu, ikke mulig å snakke om fordi den er umandig og skamfull (Sogn og Hjelmdal 2009).

Denne problematikken skal belyses fra flere vinkler, derfor vil jeg ta med flere underproblemstillinger for å kunne belyse hovedproblemstillingen så godt som mulig. Jeg ønsker å se både på individnivå og systemnivå i forhold til problemstillingen. Noen problemstillinger jeg har lyst til å se nærmere på:

- Hvordan tolker menn volden og hvilke mestringsstrategier benytter de seg av?
Underspørsmål: Inntar mennene offerrollen? I så fall hvilke?
- Hvordan blir menn møtt i hjelpeapparatet generelt, og hva er hjelpeapparatets tanker om temaet.

2.1 Avgrensing av problemstillingen

Jeg har valgt å rette denne problemstillingen opp mot menn som blir utsatt for ulike typer vold i nære relasjoner. Hvordan de ser på seg selv som offer, og hvordan samfunnet ser på dem. Også hvordan hjelpeapparatet fungerer i henhold til problematikken. Vil også trekke inn teoretisk perspektiv, voldsperspektiv, kriseteori, maskulinitetsteori og konstruksjoner av sosiale problemer. Jeg kommer ikke til å ta opp barneperspektivet i forhold til hvordan menn opplever å bli utsatt for vold.

2.2 Definisjoner av begreper

I oppgaven bruker jeg begreper som kan bety forskjellige ting for ulike mennesker. Begrep mener Dalland (2007) er flertydig og kan være forskjellig mellom ulike fagmiljøer Derfor har jeg valgt å forklare/definere hva jeg legger til grunn av de ulike begrepene som er aktuelle i denne oppgaven.

2.2.1 Vold

Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe den vil (Isdal, 2000).

2.2.2 Ulike typer vold

- Fysisk vold (eks: slag, spark, bitt, kvelertak, holding, vri armen, ørefik)
- Psykisk vold (eks: trusler, trakassering, kontrollerende atferd eller sjalusi)
- Materiell vold (eks: knuse eller kaste ting, slå i vegg/dør)
- Seksuell vold (Seksuell trakassering, voldtekt, incest)
- Latent vold (eks: går på nåler, er på vakt og venter på volden)

(Isdal, 2000)

2.2.3 Vold i nære relasjoner

I forbindelse med statlig innsats mot vold i hjemmet og i familien ble begrepet ”Vold i nære relasjoner” tatt i bruk. Man fant at begreper som ”Familievold” eller ”Vold i hjemmet” kunne ekskludere deler av målgruppen. ”Vold i nære relasjoner” er derfor blitt et standardisert begrep hvor overgriper og offer er knyttet til hverandre ved nære familieband eller på annen måte betyr mye for hverandre i hverdagen (Veileder ved arbeid mot vold i nære relasjoner 2011).

2.2.4 Maskulinitet

Dekker de forestillingene, normene og idealene som er forbundet med det å være mann til en hver tid i et gitt samfunn. Idealene og forestillingene kan endre seg avhengig av den kulturelle kontekst.

(St.meld. nr, 8 2008-2009:141).

2.2.5 Krise

Den svenske psykiateren Johan Cullberg definisjon på krise er:

Vi kan si at vi er i en krisetilstand når vi er kommet inn i en livssituasjon hvor våre tidligere erfaringer ikke er tilstrekkelig til å forstå og beherske den aktuelle situasjonen(Cullberg 1994:14).

3.0 METODE

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for mitt valg av metode, og hvordan jeg har gått frem i mine søk etter faglitteratur og annen kunnskap som har vært nødvendig for å besvare problemstillingen. Jeg har brukt boken til Glenn Forrestgate: Når mardrømmen blev sann (2010) som illustrasjon på hvordan en mann kan oppleve å leve i et forhold med vold.

Først noen teoretiske definisjoner på hva en metode er:

Dalland (2010) skriver at Tranøy definerer metoder som en fremgangsmåte for å frembringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare.

Vilhelm Aubert (1985) blir sitert slik: *Metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder* (Dalland 2010:83).

Linde og Norlund (2008) skriver at metode kan forstås som en bestemt vei for og nå et mål. Metodisk arbeid innebærer systematisk eller planmessig arbeid. Stor del av litteraturen jeg har brukt i oppgaven har jeg funnet ved å se på litteraturlister i den litteraturen og artiklene jeg har lest.

Med begrepet metode forstår vi en bestemt vei systematisk eller planmessig fremgangsmåte. Metodisk arbeid bruker vi om fremgangsmåter som bygger på systematisk oppbygging hentet fra teori, en vitenskap, et fag eller virksomhet (Linde og Nordlund 2008:97).

Jeg har i denne oppgaven brukt litteraturstudie og litteratursøk. Metoden blir da forankret i en kvalitativ metode som innebærer tolking av data. I følge Repstad i Aadland (2007) handler kvalitative metoder om å karakterisere. Som vil si at ordet kvalitativ innebærer at en viser til egenskapene eller karaktertrekk ved ulike fenomen. Aadland skriver at ”*Det er de forutsetninger vi bringer med oss, selve forforståelsen, som avgjør om vi finner mening i en tekst eller en handling*” (Aadland 2007:184). Her blir det viktig at jeg reflekterer over det jeg leser, for at jeg skal kunne tolke teoriene som forfatteren skriver. Aadland (2007) skriver at kvalitative metoder brukes for å få

større forståelse omkring fenomener, slik som sosiale relasjoner, opplevelser, meninger og oppfatninger. Jeg har lest mange studier om menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner, flere av disse studiene har kapitler der det er referert til intervju av menn angående deres erfaringer med temaet. Jeg hadde også min fordypningspraksis på et krisesenter og fikk der være med på veiledningssamtaler med menn. Jeg har sett på tilgjengelig statistikk som omhandler vold i nære relasjoner, for slik å sette meg best mulig inn i forståelsen av temaet.

I følge Dalland (2010) kan en ulempe med litteraturstudier være sekundærkilder. Med det menes at det opprinnelige perspektivet kan ha endret seg, på grunn av at andre enn forfatteren har fortolket teksten. Det kan være at forforståelsen til personen som skriver kan ha påvirket det opprinnelige budskapet. Jeg har lest en del som andre forfattere har tolket, der forfatterne refererer til andre forfattere. Jeg har prøvd å ha et kritisk blikk på kildene jeg har brukt, særlig med tanke på dette. Jeg har også i noen tilfeller gått til original kilden for å lese om hva som er skrevet der.

For å innhente litteratur til denne oppgaven har jeg også søkt i BIBSYS som er en felleskatalog til søk etter bøker, forskningsartikler og dokumentasjon på biblioteket ved universitet og høyskoler i Norge. Søkeordene som jeg har brukt er: Maskulinitet, identitet, selvfølelse, mestring, krise, offerrollen og familievold. På de fleste ordene fikk jeg mange treff, jeg gikk igjennom det som syntes virket relevant for min oppgave, og valgte å se nærmere på det. Jeg fant mange bøker, men de fleste av bøkene som omhandler maskulinitet var ikke tilgjengelig.

Jeg har videre innhentet informasjon fra Internett ved å gå inn på sidene til Norsk krisesenterforbund, organisasjoner som er knyttet til forebyggende arbeid mot vold, slik som Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress og Reform ressurscenter for menn. Jeg har valgt å bruke det jeg fant her, fordi jeg mener at dette er veletablerte organisasjoner som har jobbet lenge med denne problematikken. På disse sidene fant jeg ulike forskningsrapporter og veiledere som jeg har lastet ned. Jeg har også snakket med ansatte på krisesenteret og fått en del nettsadresser. I tillegg til dette deltok jeg på en konferanse i Oslo som Norsk Krisesenterforbund arrangerte i nov 2011, hvor temaet var vold mot menn i nære relasjoner. Der fikk vi utlevert et ark med relevant litteratur. Jeg har også skrevet en mail til ei av foredragsholderne på konferansen; Tove Ingebjørg

Fjell, professor i kulturvitenskap ved Institutt for arkeologi, kultur- og religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen, og fikk straks en hyggelig mail tilbake med en lang litteraturliste.

Prosessen med innhenting av data har tatt tid, det var heller ikke lett å finne mye om dette emnet, samt at mye av litteraturen er skrevet på engelsk. I Norge er dette et tema som nylig er kommet ”opp i dagen”.

3.1 Kildekritikk/ feilkilder

Dalland (2010) beskriver kildekritikk som en metode, som kan brukes for kunne forstå om en kilde er sann, for slik å vurdere å karakterisere om kilden som benyttes. For at min oppgave skal være basert på gyldighet (Validitet) pålitelighet (Relabilitet) og ha relevans for problemstillingen, har det vært nødvendig for meg å være kritisk til valg av litteratur. Jeg har brukt en del pensumbøker, og de ser jeg på som en gyldig kilde.

Jeg er bevisst på at det kan oppstå feilkilder i min oppgave. Dette kan være fordi jeg har brukt litteratur og ikke egne observasjonsmetoder. Eksempler på dette kan være at litteraturen jeg har brukt mangler optimal relevans for min problemstilling eller oppgave. Når jeg gikk igjennom ulike litteratur prøvde jeg å vurdere kritisk hvilke kilder jeg ønsket å bruke, og valget falt på dem jeg anså for å være seriøse bidragsytere. Dette kan bety at min egen forforståelse kan være en feilkilde da den kan prege drøfting og valg av litteratur. Det å unngå dette tror jeg kanskje er vanskelig.

3.2 Vitenskapsteori

Det er stort sett to retninger innen vitenskapsteoretiske perspektiv som har blitt mest vektlagt i utdanningen. Det er positivismen og hermeneutikken. I følge Aadland (2007) så bygger positivismen på en forståelse om at det ikke finnes noe ”bak” eller ved siden av det sansbare og det empiriske gitte, og det som du ser er det som er. Når det gjelder hermeneutikken så fokuseres det her på forståelse og fortolkning.

I min vitenskapelige tilnærming til oppgaven, legger jeg til grunn hermeneutikkens grunnholdninger. Hermeneutikk handler om å forstå grunnlaget for menneskelig eksistens, dette er viktig for oss som skal jobbe med mennesker. For å benytte denne

vitenskapsteorien må du som skal tolke og forstå, ha selvinnsett til egen forforståelse. Du må være selvkritisk og klargjøre egne verdier samt holdninger i forhold til de ulike meningssammenhengene en vil være i. Gjennom å benytte den hermeneutiske sirkel som metode, kan vi forstå, tolke, finne hensikten og meningen. Prosessen som veksler på å se deler og å se helheten lar seg best gjennomføre etter modell av hermeneutisk sirkel (Aadland 2007:190ff). Jeg vil derfor reflektere over det jeg leser for slik å forstå teorien jeg har funnet bedre. Jeg vil benytte meg av hermeneutisk teori fordi jeg tenker på hele mennesket, hvordan de har det i sin livsverden, og vil prøve så godt som mulig og vise min forforståelse når jeg skriver om teori og drøfter. Jeg har vekslet mellom å lese på det empiriske materialet som jeg har funnet, både på del- og helhetsnivå. Ved å gå frem og tilbake i de ulike materialene, har jeg prøvd å få en dypere forståelse og mening av teksten. For slik å komme til en sammenheng der jeg ikke lenger finner motsetninger, etter min egen forforståelse.

Noe av det mest avgjørende perspektivet fra hermeneutikken for en oppgaveskribent er oppmerksomheten på hvilken rolle forforståelsen spiller (Aadland 2007:212).

Jeg bruker også teori som har vitenskapsteoretisk grunnlag i sosial konstruktivisme, da tenker jeg på den diskurs om hvordan mannlig identitet og maskulinitet blir forstått. Oppgaven er også delvis forankret i positivismen, ved at jeg ser på statistikk angående menn som er utsatt for vold i nære relasjoner, og hvor mange som tar kontakt med hjelpeapparatet.

3.3 Forforståelse

Linde og Nordlund (2008) viser til Malterud (1996) og hennes definisjon av forforståelse

Forforståelse er den ryggsekk vi bringer med oss... Innholdet i denne ryggsekken påvirker hele veien måten vi samler og leser våre data... Denne bagasjen består av erfaringer, hypoteser, faglige perspektiv og av den teoretiske referanserammen som vi har..(Malterud 1996:43)(Linde og Nordlund 2008:109).

Den som forstår, forstår alltid ut fra noe. Vi forstår på bakgrunn av våre egne erfaringer, følelser og tanker, for eksempel på bakgrunn av den kulturen vi er en del av (Røkenes og Hansen 2007:12).

Når en skal drøfte og argumentere nye tema, har man gjerne en mening eller forståelse om temaet på forhånd. Det kan for eksempel være tidligere erfaringer, kunnskap eller inntrykk. Så ut i fra mitt valg av tema vil min forforståelse ligge til grunn for valg av litteratur og rapporter som jeg anvender i oppgaven. Min forforståelse og medbrakte forestillinger farger de valg jeg gjør, og hvordan jeg anvender litteraturene opp mot problemstillingen. Jeg tenker at ved å være bevisst min forforståelse har jeg funnet litteratur ut fra mine opplevelser og hva jeg ønsker å finne ut, kanskje ubevist? For å prøve å unngå at dette skal prege oppgaven alt for mye, har jeg prøvd å få en bedre forståelse av hva de ulike forfatterne har tenkt når de har skrevet.

Skal jeg synliggjøre mine første tanker eller forforståelse når jeg bestemte meg for dette emnet til oppgaven, var det at menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner er menn med lav utdanning og som er lette å lede. Kanskje litt ”puslete”. Det historien har sagt om menn utsatt for vold er gjerne fremstilt som en komedie, jamfør Finbeck og Fia (tegneserie) eller Jeppe på Berget – en komedie av Holberg. En kan kanskje si at nesten alle, også menn, har en forforståelse om at menn ikke passer inn i ”offerbegrepet”(Reform, fakta og myter om menn utsatt for vold i nære relasjoner). Forståelsen av mannlig identitet er ikke forenelig med å være utsatt. Helt siden 70-tallet har det vært den feministiske voldsforskning som har hatt dagsorden, og at menn blir utsatt for vold blir gjerne usynliggjort og bagatellisert. Kanskje det er slik at tilbudet til menn nå har kommet inn ”bakveien” på grunn av krisesenterloven?

Når vi skal forstå, finne mening og tolke kan vi benytte den hermeneutiske sirkel som metode. Aadland (2007) sier at en forsker som baserer seg på dette perspektivet ønsker å leve seg inn i menneskers opplevelsesverden for å se saken innenfra. Med denne prosessen kan en veksle mellom å se helheten og studere enkelte deler. Dette ved hjelp av den hermeneutiske sirkel (også nevnt under 3,2), også kalt spiral, som er en prosess hvor man ved samspill og dialog går inn i ulike deler, får ny forståelse, og med det kommer nærmere en konklusjon. Det at man kan veksle mellom teori og tolkning, refleksjon, opplevelse og praksis over tid, vil påvirke og utvikle egen forståelse av

problemstillinger en står ovenfor. Jeg har brukt den hermeneutiske sirkelen i oppgaven ved at jeg har lest ulik litteratur, og med det ulike teorier. Jeg har reflektert over hva jeg opplevde og fikk være med på i min fordypningspraksis, samt reflektert over hva teorien sier angående maskulinitet, vold, krise, og offerbegrepet. Jeg har også prøvd og satt meg inn i og tolket hvordan menn kan oppleve vold ut i fra boken til Glenn Forresgate, samtaler med andre utsatte menn og samtaler med fagfolk som arbeider med denne problematikken til daglig.

4.0 HOVEDINNHOOLD

Når jeg skal knytte ulike teorier til menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner, har jeg valgt å se det både fra individuellnivå og systemnivå.

Jeg kommer til å skrive en del om hva Per Isdal (2000) sier om vold, jeg vil se på kriseteori og hvordan det kan påvirke menns måte å takle vold på, samt teori om maskulinitet og offerrollen. Jeg vil også se på en del rapporter med intervju av menn utsatt for vold i nære relasjoner.

Det blir også viktig å få frem hvordan systemet med sine handlingsplaner forholder seg til forebygging og tiltaksarbeid mot vold i nære relasjoner. Jeg vil sette søkelys på hvordan menn blir møtt, og hvordan menn møter systemet.

4.1 Hva er vold?

Først kommer en definisjon av vold, hvor den er sett på som en funksjonell handling, som har som mål å påvirke en annen person, i min oppgave relatert til mannen.

Det er vold i nære relasjoner som er mitt fokus, og i den senere tid er ikke definisjonen bare rettet mot kvinner som det var tidligere. Det har blitt et videre begrep da vold kan foregå på mange arenaer.

Vold er en hver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil (Isdal 2000:36).

I denne definisjonen omfattes mange typer vold. Som eksempel på former for vold, kan det innebære fysisk vold, seksuell vold, materiell vold, psykisk vold og latent vold, som er de ulike voldsformene i 5 undergrupper (Isdal 2000). Det kan kanskje ofte utføres en kombinasjon av disse. Per Isdal, grunnlegger av stiftelsen ”Alternativ til vold”, har utarbeidet en noe enklere versjon hvor han definerer vold som en ”makthandling”. Som hvor det brukes frykt og krenkelsespåføring for å påvirke andre mennesker. Denne er noe mer allmenn og kan forstås i et bredere perspektiv, også sett fra menns perspektiv når de blir utsatt for vold i nære relasjoner.

Verdens helseorganisasjon, WHO definerer vold som:

Vold som forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang rettet mot en selv, andre enkelt personer, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resultere i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling (Grønnlie i Martens 2009).

Isdal (2000) skriver at for å avgrense og tydeliggjøre vold må en se det i lys av til dels overlappende begreper som sinne, som er en grunnfølelse og som dekker følelsesaspekter fra litt ergrelse til avsindig raseri. Aggresjon, ligger nær vold, og defineres som ”*utadrettet atferd som har til hensikt å skade noe eller noen*”. Mishandling, dekker systematisk vold, og som beskrives som ”*et systematisk mønster av atferd rettet inn mot å krenke, underkue eller ødelegge et annet individ*”. Vanskelig å finne grensen for når vold går over til mishandling, men kriteriene for å kalle det mishandling er at det skal utgjøre et mønster. Makt, har tre komponenter i seg: Posisjon (jeg er din sjef), en handling (jeg befaler deg), en følelse/opplevelse (jeg kjenner meg mektig). I vold vil en alltid finne innhold av makt, men det vil ikke si at makt er det samme som vold. Makt og maktmisbruk er det viktig å skille mellom.

Isdal (2000) sier at volden har en hierarkisk natur og at den er karakterisert ved at den går ovenfra og nedover. Karakterisk for vold er at den vanligvis utøves av dem med mer makt mot dem med mindre makt, og at det mest åpenbare maktsystemet i et menneskes liv er familien. Offeret i en voldssituasjon er den som volden rettes mot, og bli utsatt for vold er *en avmaktens opplevelse i det ikke å kunne unngå å bli påført noe en ikke ønsker* (Isdal 2000). Isdal (2000) skriver at vold må forstås som makthandling, og makten som avmaktens medisin. Han påstår at avmakt alltid kommer forut for det sinnet som ligger forut for vold.

”Avmakt er en tilstand knyttet til faktiske biologiske, opplevelsesmessige eller følelsesmessige forhold som karakteriseres ved at behov, målsetting eller forventninger ikke oppfylles, ved at en hindres i å gjøre noe en vil, eller ved at en opplever sitt liv eller sin integritet truet eller angrepet (Isdal 2000:114).

Systematisk vold er det i all hovedsak menn som står bak. I denne konteksten er koblingen mellom kjønn, makt og vold tydelig (St.mrld.nr.8 2008-2009)

Episodisk partnervold handler i større grad om konflikter som kommer ut av kontroll, den leder som oftest ut i mildere former for voldshandlinger og utvikler seg sjelden til å bli alvorlig eller livstruende (Sogn og Hjemdal 2009:23).

4.2 Kriseteori

Cullberg (2007) beskriver at en traumatisk krise kan utløses av ytre hendelser som rammer en person sin fysiske eksistens, og deres sosiale identitet og trygghet. Eller at de føler at deres grunnleggende livsmuligheter blir truet.

Sosiale skamsituasjoner rammer mange ganger mennesker som stiller høye krav til seg selv, samtidig som de i andre situasjoner kan ha sviktende selvkontroll (Cullberg 2007:119). Cullberg (2007) skriver videre at slike personers selvkritikk kan bli knusende, og til og med sette i gang en sosial utstøtning. Skjer dette er det personen som har sitt eget straffekrav og ikke samfunnets utstøtingsmekanismer.

Krisen er en allmenn menneskelig erfaring. Når en skal forså en slike kriser og dens forhold til vårt liv, kan en peke på opplevelser som har utpregete eksistensielle karakterer. De har betydninger for de følelsesmessige forutsetningene for å være menneske.

Selvfølelse- selvforkastelse, er to motsetninger som har sammenheng med ens opplevelser av verdi. Er det situasjoner som en føler at en mislyktes i, kommer selvforkastelsen i moralske eller mellommenneskelige forhold. Det kan også være ærgjerrighet, status og vellykkethet. Disse to følelsene handler om å være «sett» eller ikke «sett»

Det å miste noe som man betrakter som en viktig del av livet sitt, er situasjoner som aktualiserer denne følelsen av forlatthet. Denne følelsen er en smertefull indre opplevelse. Dette blir på et psykologisk og moralsk plan, hvor man føler at man lever eller ikke lever i en verden av sammenhenger og meninger.

Når ens verdensbilde går i stykker, er bitterhet mot medmennesker og livet en følelse som kan komme. Mange kan også få en panisk frykt for å miste tilliten til livets orden, fornuft og mening (Cullberg, 2007:105ff).

«Å «tape ansikt» sosialt regnes i visse kulturer som den tyngste av alle påkjenninger» (Cullberg 2007:119).

4.2.1 Ulike forsvarsmekanismer i den akutte krisen:

Regresjon- mennesket går tilbake til atferdsmønster og tankebaner som var karakteristiske for tidligere utviklingstrinn. Eks. på dette er «barnslig» avhengighet av at andre skal bestemme.

Fornektelse- overser det som hender og nekter for at det har hendt eller har noe å si.

Rasjonalisering- brukes som en psykisk tendens for å redusere følelser av trussel og skyld med argumenter som virker tilsynelatende fornuftige.

Isolering- er kanskje den vanligste formen for forsvar mot smertelige opplevelser. Her kan den som er utsatt fortelle til alle hva som er skjedd, og får beundring for at han tar det så bra. Er dette ikke bare en måte på å beskytte seg fra hendelsen, men en holdning til hendelsen som en forvrenging av virkelige følelser, kan det få negative konsekvenser.

Undertrykkelse- dette er en følelse som ofte henger sammen med å anstrenge seg for å tilpasse seg miljøets forventninger og krav. Eksempel kan være at mennesker prøver «å ta seg sammen», tenke på noe annet, eller «være flink» alt dette for å unngå en irritert stemning (Cullberg 2007: 132ff).

4.3 Maskulinitet og mannlighet

Sogn og Hjemdal (2009) skriver at menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner sliter med samme konsekvenser som kvinner. Det er en tilleggsproblematikk med volden mot menn, de føler også at det er et overgrep på deres maskulinitet, kjønnsidentitet og deres selvforståelse. Det er tabulagt å være utsatt for vold uansett kjønn.

”Det kan virke som det mannlige kjønn, slik det forstås og konstrueres av mennene selv, representerer et hinder for å avsløre volden og konsekvensene av den, og for å erkjenne de hjelpebehov de har”(Sogn og Hjemdal 2009).

Første gang temaet menn utsatt for vold i nære relasjoner kom på dagsorden var i 2005, da tok Europarådet initiativ til en konferanse med tittelen: ”*Violence within the ”family” the place and role of men*”. Målet for konferansen var å bryte tabuer knyttet til temaet. Det ble under konferansen understreket hvor viktig det er å få frem et realistisk bilde av volden menn blir utsatt for. Det er en vold som på alle måter avviker fra en stereotypisk forestilling om maskulinitet og mandig usårbarhet som i stor grad dominerer den offentlige diskurs.

”Sårbar og svak maskulinitet er lite akseptabelt og passer dårlig inn i det bilde vi har av hva en mann skal være”(Sogn og Hjemdal 2009).

Skal en ta en debatt på dette må en også se på menns utsatthet for vold i lys av patriarkalske strukturer og væremåter. Der er noen former for maskulinitet fremelsket, mens andre former er nedvurdert og undertrykt. Lorentzen og Mühleisen (2009) har begrepene *mannlige og umannlige* for å forstå den kulturelle maskulinitet. Konstitueringen av mannlighetsformene er, i følge Lorentzen og Mühleisen (2009:128-129), ikke gitte. Derfor kan en mann aldri være helt sikker på sin mannlighet. Han utsettes hele tiden for et kontinuerlig press fra omverdenen om å bekrefte sin mannlighet, noe han gjør ved å ta avstand fra det som oppfattes som umandig. Slik som skrevet over er for eksempel sårbar og svak maskulinitet lite akseptabelt, for det passer dårlig inn i bildet vi har av hva menn skal være. Ser en dette i en hegemonisk forståelse av maskulinitet faller offerrollen under formen som nedvurdert og undertrykt.

I følge Lorentzen og Mühleisen (2009) har maskulinitetsbegrepet gjennomgått en viktig forvandling i løpet av de årene det har eksistert. Maskulinitet er relasjonelt begrep, og kan i prinsippet brukes uavhengig av kjønn.

De skriver også i sin bok at Robert Connell i boken *Masculinites* (1995) identifiserer fire former for maskulinitet som står i et relasjonelt og dynamisk forhold til hverandre: hegemonisk, underordnet, marginalisert og medvirkende. Jeg vil ta med litt forklaring på hegemonisk maskulinitet.

4.3.1 Hegemonisk maskulinitet

Den hegemoniske maskulinitet er begrepet for en bestemt gruppe av menn som innehar den ledende posisjonen i et sosialt system (Lorentzen og Mühleisen 2009:126).

I det kulturelle mannsidealet som råder i et samfunn og institusjonell makt har ofte en sammenheng med en tett tilknytning mellom makt, patriarkat og hegemonisk maskulinitet. Den hegemoniske maskuliniteten forandres over tid og vil kunne være forskjellig mellom ulike sosiale system. Det vil si at det finnes ikke bare en form for slik maskulinitet.

Det som kjennetegner hegemoni er at man oppnår autoritet uten at man behøver å bruke vold. Det store flertallet av menn greier ikke å leve opp til denne hegemoniske maskuliniteten.

4.4 Offerforståelsen/offerrollen

Offeret er den personen volden er rettet mot (Isdal 2000:145). Det å bli betraktet som offer kan i noen sammenhenger være positivt. En slik «status» kan gi rett til en prioritert saksgang (Hjemdal, Pape, Stefansen 2004). Dette kan jo kanskje føre til at problemet kommer på dagsorden, og at ofrene får hjelp. En stor del av forskningen rundt offerforståelsen har dreid seg om kvinnelige offer. Hanne Sogn og Ole Kristian Hjemdal sier at menn utsatt for vold i nære relasjoner sliter med mange av de samme konsekvensene som kvinner. Men i tillegg er at volden ikke bare representerer et angrep på dem som person, men også et angrep på deres maskulinitet, deres kjønnsidentitet og slik rammer deres selvforståelse. Å være utsatt for vold er tabulagt uansett kjønn. Men det kan virke som om det mannlige kjønn slik det forstås og konstrueres av menn selv, blir til hinder for å avsløre volden (Sogn og Hjemdal 2009).

Det å bli sett på som et offer fritar en for skyld, men samtidig er offerrollen belastende. *«Eit Offer blir sett på som passivt, hjelpelaust og stakkarsleg, og negative assosiasjonar som ufri, øydelagd, tapar og utrygg hefter ved ordet» (St.meld. nr.8 2008-2009:129).* Det står videre i St.meld.nr. 8 at å bli sett på som et passivt objekt er problematisk også i et feministisk perspektiv. Mange kvinner tar avstand fra offerbegrepet, det blir da ekstra problematisk for menn. For begrepet er feministisk assosiert, og alt det står i

sterk kontrast til bilde av en «ekte mann». «Å vere offer er å bli krenkt og miste verdighet. For menn inneber ein slik situasjon også tap av manndom» (St.meld. nr.8 2008-2009:129).

4.5 Mestring og mestringsstrategier

Eide og Eide (2009) skriver at det finnes ingen enhetlig definisjon av mestringsbegrepet, men at det i litteraturen legges vekt på det at mestring består av komplekse og uoversiktlige prosesser. Felles syns å være « *at mestring oppfattes som summen av intrapsykiske og handlingsorienterte forsøk på å beherske, tolerere og redusere de ytre eller indre belastninger en er utsatt for, eller som forsøk på å redusere eller unngå negative følger av slike påkjenninger* (Eide og Eide 2009:166).

Eller, «*Mestring kan forstås som det vi gjør for å klare å hankes med og unngå å bli skadet av påkjenninger i livet*» (Berge, Axelsen, Nielsen, Nordhus, Ommundsen (red.) 2003:274).

Berge m.flere (2003) skriver at mestringsstrategier beskrives ofte langs en dimensjon fra aktiv til passiv. En kan gjøre noe aktivt for å prøve å forandre situasjonen, eller en kan tilpasse seg forholdene og la være å gjøre noe, eller en kan forandre opplevelsen av situasjonen, slik at den passer bedre til det en ønsker, og kanskje en til slutt kan forandre sine ønsker.

Kjønnskulturelle påvirkninger setter rammer for hvilke mestringsalternativer individet mest sannsynlig vil finne. Kjønnroller kan betraktes som en forsvarsmulighet eller ramme for mestringsalternativer (Isdal i Berge m. flere 2003:200).

Eide og Eide (2009) sier en kan skille mellom tre ulike mestringsstrategier, det er problemrettede strategier, følelsesrettede strategier og vurderingsrettede strategier.

«Normalisering går ut på å oppleve eller gjøre et fenomen så vanlig eller u- påfallende at det ikke er noen grunn til å problematisere det» (Isdal 2000:233).

Opplever en vold innenfor familien, kan ofret selv normalisere volden og dermed avskjære seg mulighetene til både å forstå og reagere. Når volden skjer gjentatte ganger over til, vil det også vanligvis skje en normaliseringsprosess.

4.6 Konstruksjon av sosiale problemer

I følge Hanzén og Öberg (2010) er det er to perspektiver en må se på når en skal se på hva som er et problem: Objektivisme og konstruktivisme. I det objektive perspektivet eksisterer et problem uavhengig av om mennesker, forskere eller myndigheter kjenner til det eller ikke. I et konstruktivistisk perspektiv er det ikke noe problem så lenge ingen opplever og beskriver det på den måten. Det er ikke nok å si at opplevelsen er plagsom eller urettferdig for å si at det er et sosialt problem. Skal et problem ikke bare ses på som individets ansvar, må samfunnet bli enig om at det offentlige bør gjøre noe.

På individnivå gäller på samma sätt att problem inte definieras som sociala om det inte finns ett samhälleligt intresse av och ansvar för att stävja dem (Shalin 2004:114).

Definisjon av sosiale problemer finnes det mange av. Et eksempel er at det skal flere personer til som synes det er et problem før det kalles et sosialt problem.

4.6.1 Voldens sosiale og samfunnsmessige konsekvenser

Når volden skjer innenfor hjemmets fire vegger, er det ikke så ofte at den får sosiale konsekvenser. Det gjelder da særlig den typen vold som kan illustreres som ”familievold”. I følge Isdal (2003) har det få sosiale konsekvenser hvis det ikke er åpenhet rundt volden.

Når volden holdes innad i familien og folk lukker øynene for hva som skjer i nabohuset, vil det ikke bli tatt stilling til det. Er en redd for å ta tak i voldsproblematikk, og tenker at dette er en privat sak?

Det kan være ulike årsaker til at vold mot menn i nære relasjoner er et underprioritert forskningsfelt. Sogn og Hjemdal (2009) trekker frem 4 ulike årsaker: det har vært nødvendig med et sterkt og kompromissløst fokus på vold mot kvinner.

Offerproblematikk og hegemonisk maskulinitet er tradisjonelt blitt sett som to uforenelige kategorier. Når kjønnsperspektivet på menns livsbetingelser har manglet, har det bidratt til at manns viktisering har blitt forstått som ”normalt” og til en viss grad akseptert. Noe som har ført til at, voldsviktisering av menn har blitt ansett som lite alvorlig og derfor unødvendig å problematisere.

4.7 Statistikk vold og omfang

Her er det nok store mørketall, fordi mye av volden er skjult, og kanskje særlig vold som skjer ”innen husets fire vegger”. Den volden blir lite synlig og målbar for offentligheten. Jeg har brukt ulike databaser for å vise til registrert omfang av dokumentert statistikk knyttet til vold i nære relasjoner.

I følge politiet var det i 2008 registrert 1457 tilfeller av familievold. Dette var en økning på 53,7% fra foregående år, mens det i 2009 ble registrert 2119 saker. Klingengreen sier at siden det er en så betydelig økning, kan politiet håpe at fokusene på vold i nære relasjoner har bidratt til at mørketallene har gått ned. Det er flere som tør å anmelde det nå.

Økningene kan også skyldes at Straffelovens § 219 om mishandling i familieforhold trådte i kraft 1. Januar 2006, før var saker som dette registrert i andre systemer hos politiet (Politiet 2010).

I følge statistisk sentralbyrå sine kilder er antall ofre for anmeldte lovbrudd i 2009, 8294 kvinner og 12500 menn utsatt for voldskriminalitet og 2755 kvinner og 484 menn utsatt for seksualkriminalitet.

Rettet direkte til mishandling (inkludert grov vold) i familieforhold i Norge, var det i 2009 anmeldt 2119 tilfeller av mishandling og 89 straffereaksjoner for mishandling. Men denne statistikken sier ikke noe om fordelingen mellom kjønnene.

Haaland mfl.(red) (2005) sier at ni prosent av norske kvinner og to prosent av norske menn har vært utsatt for grov og gjentakende vold fra ektefelle eller samboer. Mens en undersøkelse blant Oslos befolkning viser at 12 prosent kvinner mot tre prosent menn i løpet av livet utsettes for vold eller grove trusler om vold av nåværende eller tidligere partnere (Pape og Stefansen(red). 2004). Videre sier Pape og Stefansen(red)(2004) at vold i nære relasjoner er sosialt skjevfordelt. Volden er langt mer utbredt blant vanskeligstilte grupper som arbeidsledige, sosialhjelpsmottakere, uføretrygde og andre med dårlig økonomiske levekår.

Krisesentrene er sentrale i arbeidet med vold i nære relasjoner, og statistikken fra Rapportering fra krisesentrene 2010 sier:

2010 var det 37 menn som bodde på totalt 10 krisesenter, til sammen overnattet mennene i 1424 døgn, et snitt på 36 døgn pr. opphold.

4 % av dagbrukere var menn.

8 menn oppsøkte krisesenteret på eget initiativ, 6 henvist fra familie/venn/bekjent, 4 fra politiet og like mange fra barnevernet.

Telefonhenvendelser:

Hele landet: Registrert antall telefonhenvendelser fra kvinner	: 53006
Registrert antall krisetelefoner fra kvinner	:14256
Registrert antall henvendelser per e-post, kvinner	: 4567
Registrert antall telefonhenvendelser fra menn	:902
Registrert antall krisetelefoner fra menn	:277
Registrert antall henvendelser per e-post, menn	:30
Molde: Registrert antall telefonhenvendelser fra kvinner	:2504
Registrert antall krisetelefoner fra kvinner	:145
Registrert antall henvendelser per e-post, kvinner	:1370
Registrert antall telefonhenvendelser fra menn	:279
Registrert antall krisetelefoner fra menn	:30
Registrert antall henvendelser per e-post, menn	:15

4.8 Hvilke tiltak er i dag satt inn mot vold i nære relasjoner?

Justis- og politidepartementet ga i 2008 ut en ny handlingsplan knyttet til vold i nære relasjoner. ”Vendepunktet, handlingsplan mot vold i nære relasjoner” (2008-2011). Den var laget for å sikre ofre for vold i nære relasjoner hjelp og beskyttelse.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har fått i oppdrag fra regjeringen å ”iverksette en undersøkelse om vold og overgrep mot menn i nære relasjoner og deres hjelpebehov”. Dette er i tråd med tiltak 36b i handlingsplanen som sier at vi per i dag har lite kunnskap om dette feltet (Sogn og Hjemdal 2009).

Lov 2009-06-19 nr 44: Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova). Den trådte i kraft 1. Januar 2010. Fra da av ble drift av krisesentertilbudene et kommunalt

ansvar. §1. Formålet med lova: *Formålet med denne lova er å sikre eit godt og heilskapleg krisesentertilbod til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar. Altså en kjønnsnøytral lov.*

4.8.1 Ulike instanser som menn kan kontakte

Reform- Er Norges første mannssenter. Stiftelsens formål er å jobbe for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, samt synliggjøre menn som kjønn i samfunnet.

Dessverre er det lite informasjon om Reforms arbeid med vold mot menn i nære relasjoner på stiftelsens nettside.

Mannstelefonen- En krisetelefon for menn, driftes av Reform. «*Reforms frivillige bemannede telefontjeneste Mannstelefonen tilbyr menn samtaler om problemer og utfordringer i hverdagen som har mannstematikk* (Sogn og Hjemdal 2009:46).

Dette tilbudet retter seg mot menn som trenger noen å snakke med.

Krisesenter- Det er to medlemsorganisasjoner, Krisesentersekretariatet (KS) og Norsk krisesenterforbund (NOK). Disse to organisasjonene forholder seg til vold mot menn i nære relasjoner på to svært ulike måter. KS har utarbeidet og har profil etter et klart kjønnsmaktperspektiv, og har i sine vedtekter eksplisitt at det er voldsutsatte kvinner og deres barn som er målgruppen. Mens NOK har et kjønnsnøytralt begrep «personer» som har vært utsatt for vold i nære relasjoner i organisasjonenes verdigrunnlag.

Familievernkontor- Tilbyr hjelp til alle som trenger bistand med vanskelige forhold i familien.

I den generelle beskrivelsen av familievernkontorenes oppgave finnes det ikke noe spesielt om menn.

Politiet- På nettsiden www.politiet.no står denne introduserende teksten til politiets arbeid med vold i nære relasjoner: «*Det er en grunnleggende menneskerett å leve et liv uten vold eller frykt for vold. Derfor er det en viktig oppgave for politiet å redusere omfanget av vold og trusler. Familievold er ingen privatsak men et samfunnsansvar*»

I veilederen «Politiets arbeid med vold i nære relasjoner» er fokuset rettet primært mot vold mot kvinner.

Rådgivningskontorene for kriminalitetsoffer- De henvender seg til personer som har opplevd vold eller annen kriminalitet og til eventuelt pårørende. Kontorene har ingen kjønns spesifikk profil på sine nettsider (Sogn og Hjemdal 2009:51).

Konfliktrådene- Konfliktrådene tilbyr medling som metode for å løse eller håndtere konflikter. Kjønnsnøytrale i sin profil (sogn og Hjemdal 2009:51).

4.9 Intervju undersøkinger

I flere av rapporter og studier jeg har lest har det vært utført intervju av menn utsatt for vold i nære relasjoner. Jeg tar med her noen av utsagnene og tankene som menn har, og som er kommet frem. Jeg har oppsummert og tematisert utsagnene, da jeg mener de er av interesse for min problemstilling. Jeg ønsker også å diskutere disse opp mot egne erfaringer fra praksis og opp mot teori som jeg har funnet.

Hentet fra Fjell (2012), Hanzén og Öberg (2010) og Bjerkeseth (2010)

Typer av vold som mennene har blitt utsatt for:

- de fleste av mennene sa de var utsatt for psykisk vold/terror, opplevde seg som slaver
- latent vold, ble sterkt kontrollert og isolert fra andre, mobiltelefoner ble sjekket.
- utsatt for seksuelle overgrep
- fysisk vold, slik som slag, ørefik, spark, knuffing og sårskader

Følelser de hadde under volden:

- ikke frykt for å bli drept, men en «følelsesmessig redd», hva skjer?

- fysiske reaksjoner, stiv i kroppen, tap av appetitt, generelt bekymret for helsen
- føler at deres maskulinitet blir truffet/ såret
- forsto ikke hva partneren holdt på med, fokuserte hele tiden på å hjelpe henne å bli bedre
- rasjonaliserte volden til noe lite, uten betydning, forsvarte gjerne det «syke»
- skamfølelse over å bli slått
- deprimert, liten tro på seg selv, dårlig selvbilde
- volden virket både fysisk og psykisk

Hjelp og eller hjelpebehov:

- vanskelig å hevde sin rett ovenfor f.eks politiet, følte seg maktesløs ovenfor rettsvesenet
- ønsker videre hjelp, med for eksempel samtaler
- reflekterte gjerne ikke at de hadde vært utsatt for vold før etter at de hadde kommet seg ut av forholdet
- flere av mennene tror ikke at samfunnet er oppmerksomme og ser problemene fult ut av at menn blir utsatt for vold
- tabulagt område
- redd for ikke å bli trodd på
- kan ikke snakke med nettverket om dette, klarer ikke det, problemet må være innenfor husets fire vegger
- fornøyd med den hjelpen de har fått, men skuffet over det generelle tilbudet som finnes til menn i deres situasjon
- litt tabu å benytte seg av de hjelpetilbudene som fins, henger kanskje sammen med det mannsbildet om at vi skal være tøffe og tåle alt. I alle fall fra en kvinne.
- menn ønsket å få forholdet til å fungere, derfor gikk de ikke.
- til slutt må en innse hva en er utsatt for, innse at det ødelegger deg. Det eneste som hjelper er å komme seg unna, både fysisk og psykisk.
- menn viser lengre uvilje mot å snakke med utenforstående om problemene enn kvinner.

- menn opplevde at de ofte ikke fikk annerkjennelse for sine opplevelser, men mener at kvinner får lettere annerkjennelse som offer i partnervold

Offerrollen:

- flere mente at en oppfatning er at menn ikke skal vise følelser, ingenting skal gå innpå dem. Vi skal ikke få lov til å vise hva vi føler.
- det å være offer er det å være utsatt for undertrykkelse.
- jeg definerte meg ikke som et offer mens det sto på.
- de fleste menn la vekt på at et offer er en person som er lett mottagelig, og som ikke tør å si ifra dersom han eller hun blir utsatt for urettferdig behandling.
- de mente også at et offer er en person som er i en situasjon han eller hun ikke har kontroll over.
- flere tok helt avstand fra offerrollen og betraktet seg verken som tidligere ofre eller som offer i dag.

Tanker rundt volden:

- ville aldri bruke alvorlig fysisk vold mot partner
- Psykiske volden verre en den fysiske
- Bagatelliserer den volden de har vært utsatt for, nedtoner den fysiske volden
- menn sier at de tilpasser seg og at det var en vellykket strategi, fordi den førte til mindre konflikter der og da
- trekker seg tilbake, går unna partners område. Oppholder seg ikke på samme område som partner
- trodde at forhold skulle være sånn
- kan aldri slå en kvinne, redd for å forårsake alvorlige skader på partner
- følte de hadde kontroll over situasjonen ved å holde seg passive
- fornektet sin utsatthet for vold

- blir i forholdet til tross for vold, på grunn av følelsen av ansvar og følelsen av skam

5.0 Analysedel og drøfting

Ut i fra foreliggende empiri og teori vil jeg drøfte og analysere, og ut i fra opplysningene som jeg har innhentet skal jeg prøve å gi svar på problemstillingen samt underproblemstillinger. Jeg vil starte med å gjenta hovedproblemstillingen og underproblemstillinger for å ha dem helt avklart her:

Overordnet problemstilling:

HVORDAN OPPLEVER OG HÅNDTERER MENN Å BLI UTSATT FOR VOLD FRA EN KVINNELIG PARNER?

Underproblemstillinger:

- HVORDAN TOLKER MENN VOLDEN OG HVILKE MESTRINGSSTRATEGIER BENYTTET DE SEG AV?
UNDERSPØRSMÅL: INNTAR MENNENE OFFERROLLEN? I SÅ FALL HVILKE?
- HVORDAN BLIR MENN MØTT I HJELPEAPPARATET GENERELT? OG HVA ER HJELPEAPPARATETS TANKER OM TEMAET?

5.1 Drøfting om hvordan menn håndterer og opplever vold, og deres mestringsstrategier.

Vold, og med det mener jeg vold i nære relasjoner, har siden 70- tallet vært i all hovedsak sett på og bragt frem i lyset av feministisk forankring, kvinnekampen. Det er først i det siste tiåret at vold mot menn i nære relasjoner er blitt et tema.

Det kan virke som om definisjonen eller forståelsen av vold har noe å si om omfanget, og hvordan menn takler volden.

Relasjonsvold som Isdal (2000) sier er en stor utfordring fordi den er tabu – og skambelagt uansett kjønn. Det er også knyttet til holdninger og verdisystemer som er i samfunnet.

Det tradisjonelle bildet av mannen som aggressiv, egoistisk og herskesyk og som helt og kriger, er ikke særlig kompatibelt med den volds- og/eller overgrepsutsatte mannen. Bildet er enda mindre kompatibelt dersom overgriperen er en kvinne (Sogn og Hjemdal 2000:19).

Dette strider mot et mannlig rolleideal, og kan kanskje være en av grunnene til at menn definerer seg selv sent både som voldsoffer og overgrepsutsatt.

I manssrollen som de fleste menn blir påvirkete og sosialisert inn i, er det mange føringer som fremmer vold som mulighet. Mannsidealet kan være styrke, mestring og kontroll som grunnleggende verdier. Da kan en tenke seg at å bli utsatt for vold av en kvinne virker særlig sårbart og stigmatiserende, også etter hva som er det ledende diskurs i samfunnet (Sogn og Hjemdal 2009).

Isdal (2000) skriver at volden har en hierarkisk natur, men at den karakteriseres ved at den går ovenfra og ned. I et historisk perspektiv og ved en patriarkats tankegang er det menn som står over kvinner og skal eventuelt være den som utøver makt og vold. Når det da er menn som blir utsatt for vold sier Sogn og Hjemdal (2009) at det passer dårlig inn i det bildet vi har av hva menn skal være. Lorentzen og Mühleisen (2009) sier at menn hele tiden må bekrefte sin mannlighet. Av den grunn kan jeg tenke meg at snakker de fortrolig om problemer blir det oppfattet som et avvik fra det mannlige. Dette kan kanskje føre til at menn velger å holde problemene sine for seg selv. Det man kan stille seg undrende til er om det er mannens egen forståelse og konstruksjon av det mannlige kjønn som representerer et hinder i å erkjenne volden. Siden den offentlige diskurs er en forestilling om maskulinitet og mandighet er usårbarlig og avviker fra en stereotypisk forestilling (Sogn og Hjemdal 2009). Jeg viser her til intervjuundersøkelsene som jeg har med i teoridelen. Der sier menn at de fornektet sin utsatthet for vold, de rasjonaliserer volden til noe lite, uten betydning, og til og med forsvarte det «syke».

Cullberg (2007) viser i sin kriseteori at det kan oppstå en traumatisk krise når en person får sin fysiske eksistens og sin sosiale identitet og trygghet truet. Da starter en gjerne med fornektelse, som vil si at en nekter for at volden har noe å si, og ser bort ifra det vesentlige innholdet i det som skjedde. Jeg ser nå i etterkant at dette er en teori jeg kan knytte mine opplevelser fra praksisperioden til. Der var jeg med på flere veiledningssamtaler med menn som hadde vært utsatt for vold i nære relasjoner. De

fornektet at de hadde vært utsatt for vold, de kalte det for uenigheter med partneren. Dette var noe jeg undret meg en del over, men ser nå at det var en strategi for ikke «tape ansikt», som Cullberg (2007) også skriver om, og som i visse kulturer regnes som den tyngste av alle påkjenninger. Menn opplever gjerne volden som et angrep på deres maskulinitet, deres kjønnsidentitet og det fører til angrep på deres selvforståelse. For slik som Sogn og Hjemdal (2009) sier er sårbar og svak maskulinitet lite akseptert og passer derfor dårlig inn i det bildet vi har av mannen.

Det kan virke som om menn tolker vold på en slik måte at den i mindre grad truer deres selvfølelse. De gjør dette med å bruke andre ord enn vold for det de har opplevd. Videre bagatelliserer de gjerne den fysiske volden og betydningen av den.

Her vil jeg trekke inn noe jeg opplevde i min praksis på krisesenteret. En mann benektet at han hadde blitt utsatt for fysisk vold. Da han ble konfrontert med at han både hadde blitt slått, kastet ting på og blitt stengt inn i en utebod, sa han at ja, men jeg kunne jo ha forhindre dette ved å bruke fysisk makt. Nå kan jeg se dette opp mot både teori og opp mot det andre menn har uttalt i spørreundersøkelsene. De fleste menn sier at de tar ikke tilbake når de blir utsatt for vold, er redde for å forårsake alvorlige skader på partner, og føler også at de har kontroll over situasjonen ved å holde seg passive.

Glenn Forrestgate (2010) skriver i sin bok at han hele tiden unnskyldte og bagatelliserte volden han ble utsatt for. Han ble utsatt for grov fysisk vold som ofte ga store konsekvenser, måtte ofte på sykehus eller legevakt for å sy etter stikkskader. Jeg var på et foredrag med han i Oslo, og en kan sammenligne han med en prototype av «maskulin mann» om det da finnes? Han ble spurt fra salen om hvorfor han ikke tok igjen på volden, og han svarte da «man slår inta en kvinne». Dette er i samsvar med hva menn i intervjuene sier: ville aldri bruke fysisk vold mot en kvinne, eller kan aldri slå en kvinne.

Hovedfunnene i den Tyske pilotstudien (Jungreitz, Lenze, et al. 2004) viser at ikke alle voldshandlingene ble oppfattet som vold av mennene. En del typer vold ble oppfattet som en så integrert del av den mannlige normalitet at de ikke ble oppfattet som, eller senere husket som vold, men mer som krangel og småslåssing. På den andre siden var det typer av vold som ble oppfattet som så umandig og skamfulle at de ble tabubelagt og ikke var mulig å snakke om. Det som ble oppfattet som vold, og som kunne snakkes

om, var typer av vold som lå utenfor det mannen oppfattet som «normale grenser» for interaksjon, men som ikke ble sett på som «umandig».

Dette kan jeg se opp i mot teoriene om maskulinitet, mestringsstrategier og kriseteorier. For slik som Cullberg (2007) sier, og som tidligere nevnt, så er det å tape ansikt i sosiale henseende regnet som den verste av alle påkjenninger, og en form for mestringsstrategi er som Eide og Eide (2009) sier splitting og benekting for at noe har skjedd. Til sist vil jeg vise til maskulinitet der Sogn og Hjemdal (2009) skriver at slik som mennene selv konstruerer sitt bilde av hva som er mannlig blir det et hinder for å avsløre volden. For «*sårbar og svak maskulinitet er lite akseptabelt og passer dårlig inn i det blide vi har av hva en mann skal være*»(Sogn og Hjemdal 2009).

I følge Lorentzen og Mühleisen (2009) er konstituering av mannlighetsformer ikke gitte. Det skriver at en mann aldri kan være sikker på sin mannlighet. Han trues hele tiden av å bli umandiggjort, og derfor utsettes han for en kontinuerlig bevisbyrde ovenfor omverdenen for å bekrefte sin mannlighet.

Ut i fra den litteraturen som jeg har samlet inn og lest er erfaringene den at menn har problemer med selv å fortelle om sin voldsutsatthet. Likeledes er terskelen for å melde fra høyere enn for kvinner. Dette stemmer i forhold til intervjuundersøkelsene som jeg har tatt med. Der sier menn at de er av den oppfatning at det er vanskeligere for menn å snakke om vanskelige ting enn for kvinner.

Å føle seg hjelpeløs og maktesløs er ikke mandig, dette kan være roller menn blir gitt av samfunnet, men også menns egne ideer om hvordan de «skal være». Det blir da vanskelig for dem å ta de nødvendige skrittene for å spørre om hjelp og støtte. Isdal (1997) sier at dette er også en grunn til at det er vanskelig å komme i kontakt med menn utsatt for vold i nære relasjoner. Isdal (1997) mener også at den rådende kjønnskulturen kan gi begrensninger i forhold til å utvikle mestringsmønster. Det er en forventning at menn skal klare å håndtere volden selv, og det er sjeldent de identifiserer seg selv som offer, for det er en rolle de føler seg lite komfortabel med.

Det kan ut i fra det jeg har lest kan det virke som om menn benytter seg av ulike mestringsstrategier. Det er en defensiv strategi hvor en trekker seg unna, eller prøver på ulike måter å unngå situasjoner som de vet kan føre til vold. Viser her til

intervjuundersøkelsen hvor flere menn sier de trekker seg tilbake, unngår partnerens område og velger å ikke oppholde seg i samme rom som partner.

I Tove Ingebjørg Fjell (2012) sin artikkel forteller en mann at han kjøpte sitt eget pålegg, for slik ikke å irritere sin partner med å spise av «hennes» pålegg. Dette kan en se på som en problemrettet strategi.

I følge Isdal (1997) vil kjønnskulturelle påvirkninger sette ramme for hvilke mestringsalternativer individet mest sannsynlig vil finne. Mange menn vil i følge Isdal mestre makt/avmakt problematikk gjennom å søke å ta styring og kontroll over omgivelsene (over maskuliniserte atferdsmønstre). Samtidig påpeker Isdal at der man finner signifikante kjønnsforskjeller i psykiske reaksjoner er likevel forskjellene mellom menn større enn forskjellene mellom kvinner og menn.

5.2 Offerrolle

Jeg synes det kan virke slik etter å ha lest intervjuundersøkelsene, og sett på teorien som er skrevet om offerrolle og offerforståelse at mennenes oppfattelse av mannlighet ikke er kompatibel med deres oppfattelse av et offer. Det kan virke som om de er redde for å virke umandige. Ved derfor å minske problemet og på ulike måter ta avstand fra eller konstruerer offerrollen slik at den ikke eller i mindre grad truer deres selvfølelse som menn. I St.meld. nr 8 (2008-2009) står det også «å vere offer er å bli krenket og miste verdighet. For menn inneber ein slik situasjon også tap av manndom.» Ser en på dette utsagnet kan en trekke både det kulturelle mannsidealet som råder i et samfunn og institusjonell makt og vise til at det ofte har en sammenheng med en tett tilknytning mellom makt, patriarkat og hegemonisk maskulinitet. Mennene i intervjuundersøkningene sier også at offer gir negative assosiasjoner.

Midtsand (2003) sier at det i disse kjønnsrolleforventningene og på sett og vis i mannens maktposisjon, at det største overgrepet mot menn ligger. Den største krenkelsen, den som svir mest og lengst, består i at de ikke får lov til og i mange tilfeller heller ikke gir seg lov til å være offer. Ut i fra erfaringene som jeg hadde i praksis, tok det lang tid før mennene definerte det at de hadde blitt utsatt for vold, og

var et voldsoffer. Jeg undret meg som sagt litt over dette, men ser nå i forhold til teorien at det stemmer. Ofte satt det langt inne å innrømme at de var i en offerposisjon, og de la veldig vekt på at de kun var offer i relasjon til sin tidligere partner.

Sogn og Hjemdal (2009) refererer til Nils Christie (1986) som påpeker at alene er ikke offerrollen uttrykk for en objektiv status eller posisjon, for det er også en sosial rolle som bærer i seg et sett av forventninger om oppførsel og egenskaper. Jeg tror at menn som offer blir i mindre grad enn kvinner møtt med velvilje, men at dette ikke trenger bare å handle om objektiv behovsvurdering. Jeg tror nok også at sosialt konstruerte forestillinger om hvilke offer som fortjener bistand har mye å si. Offerets status i den kulturen og i det samfunnet han er en del av, tror jeg vil ha betydning for om offeret avslører den byrden han bærer på. Når en kan ha forståelsen av at etablerte forståelser av kjønnene, kan det uten tvil virke som et hinder for at menn selv definerer seg som volds- eller overgrepsoffer, både i forhold til mennenes reaksjoner og forsøk på å mestre slike opplevelser. Jeg viser her til intervjuundersøkelsene der menn sier at menn ikke skal vise følelser, eller vise at ting går innpå dem.

5.3 Hvordan blir menn møtt i hjelpeapparatet?

En forutsetning for å få hjelp, er at en melder fra om dette til bekjente, venner, familie, politi eller andre hjelpeinstanser.

Sogn og Hjemdal (2009) skriver at det er mangelfulle registreringsrutiner for hvor mange menn som henvender seg til hjelpeapparatet. Indikasjonen er at menn er svært tilbakeholdne med å søke hjelp.

Det kan ha flere ulike årsaker. Som for eksempel at volden dem utsettes for i liten grad medfører fysiske skader eller psykiske konsekvenser.

Flere hjelpeinstanser erfarer at menn har problemer med å fortelle at de er utsatt for vold, og at terskelen for å søke hjelp er høyere for menn enn for kvinner (Bjerkeseth 2010). Ut i fra dette kan jeg forstå at det ikke nødvendigvis er en konsekvens av volden menn har blitt utsatt for, men heller av den rollen som menn forventes å ha både i familien og i samfunnet som gjør det vanskelig å søke hjelp.

I følge menn i intervjuundersøkelsene er de fornøyd med den hjelpen de har fått, men er skuffet over det generelle tilbudet som finnes til menn i deres situasjon.

Det virker som om flere menn er for skamfulle til å fortelle hva som foregår innenfor «husets fire vegger», samtidig som at noen er redde for å få mistanken rettet mot seg selv. I følge intervjuundersøkelsene kan dette stemme for der sier flere menn at det er vanskelig å hevde sin rett ovenfor for eksempel politiet, og at de føler seg maktesløs ovenfor rettsvesenet. De viser også til at de ofte ikke fikk annerkjennelse for sine opplevelser, de mener at kvinner får lettere annerkjennelse som offer for partnervold. Kan dette ha med å gjøre at den ledende diskursen som er i samfunnet, omhandler kvinner utsatt for partnervold?

Glenn Forresgate (2010) sier i sin bok at han ble tatt med av politiet og satt i arrest når det ble alarmert om vold i hans leilighet. Han var på det tidspunktet alvorlig skadet med massive blødninger, mens hans partner hadde ingen skader. Likevel ble han mistenkt for vold og tatt med i arresten og hun gikk fri. Dette kan være et eksempel på at samfunnet eller hjelpeapparatet ikke har forståelse for at vold kan ramme menn så vel som kvinner.

Det er få hjelpeinstanser som har direkte fokus på vold mot menn i nære relasjoner. Det kan se ut som om «viljen» er der, men det gjøres lite konkret for å nå gruppen. Det er ikke mange av instansene som aktivt går ut med informasjon om at de har et reelt tilbud til voldsutsatte menn. Sogn og Hjemdal (2009) sier at det er under halvparten av de instansene som potensielt kunne møte voldsutsatte menn mente at oppfølging av denne gruppen burde være en prioritert oppgave.

Når en ser at det mangler på tilrettelagte tilbud for menn, kan dette kanskje være en forklaring på at så få menn søker bistand og melder fra om at de har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Ut fra svarene i intervjuundersøkelsene som jeg har skrevet om i teoridelen sier fler menn at de tror ikke samfunnet er oppmerksomme og ser problemet.

5.4 Hjelpeapparatets erfaring og tanker

Hjelpeapparatet sier at ikke alle menn som tar kontakt er åpne om sin utsatthet for vold i nære relasjoner (Sogn og Hjemdal 2009). Derfor blir det viktig at hjelpeinstansene har rutiner for avdekking og identifisering samt registrering av vold.

Sogn og Hjemdal (2009) skriver at under halvparten av de instanser som potensielt kunne møtt voldsutsatte menn mener at denne gruppen burde være en prioritert oppgave. Da stiller jeg spørsmålet, hvem skal da prioritere de? Når ikke hjelpeapparatet som egentlig sier at de gjør det, ikke gjør det.

NKVTS har utgitt en rapport om vold mot menn i nære relasjoner. I denne rapporten blir det beskrevet hjelpeinstansers erfaring med voldsutsatte menn.

De sier at avmakt er et tema som går igjen. Menn føler seg ofte sterkt stigmatisert, og etter krisesentrenes syn behov for psykososial hjelp over lengre tid. Fysiske og psykiske problemer som en konsekvens av volden de har vært utsatt for er også et stort antall menn som sliter med.

Hjelpeapparatet fanger nok opp bare en liten del av all volden menn blir utsatt for i nære relasjoner. Det kan virke som at det bare er den groveste volden som blir fanget opp. Det som skjer «innen husets fire vegger» av psykisk og latent vold forblir der. Selv om statistikken fra nettsidene til Politiet viser at det er en stor økning av registrerte saker.

I følge Bjerkeseth (2010) føler menn både skam, stress, redsel og frykt

En kan kanskje ut i fra det som er skrevet om temaet vold mot menn i nære relasjoner, tenke seg at de som tar kontakt med hjelpeinstanser sannsynligvis ikke er representative for menn som opplever partnervold. Jeg tror kanskje at de er bare toppen av isfjellet fordi det ofte er de som er mest alvorlig utsatt som kontakter hjelpeinstanser. Dette kan en kanskje se i sammenheng med hvordan menn tolker seg selv som maskuline, mandige og skal ordne opp selv.

Menn har også den oppfatning av at det er litt tabu å benytte seg av de hjelpetilbudene som finnes. «*Dette kan kanskje henge sammen med det mannsbilde om at vi skal være tøffe og tåle alt, i hvert fall fra en kvinne*» sier en av de i intervjuundersøkelsene. Et av krisesentrene påpeker i undersøkelsen av Sogn og Hjemdal (2009) at deres inntrykk er at menn generelt ser ut til å ha lite kunnskap om hvor de kan henvende seg for å få

hjelp. Det kan også virke som om det er enklere for menn med telefonkontakt enn direkte møter, så derfor blir tilbud om hjelp per telefon svært viktig (se 4.7).

Den rådende diskurs på området vold i nære relasjoner har vært at det er kvinner som er utsatt for partnervold. Nå som en vet at menn i følge Lorentzen og Mühleisen (2009) blir slik skjøvet ut i mørke, som et ordløst, nærmest ikke – eksisterende fenomen, kan en trekke dette opp mot sosiale problemer. For skal en kunne kalle det et sosialt problem må det være flere som våger å snakke om det og bring det frem i lyset. Det kan ikke bare ses på som et individuelt ansvar. Samfunnet må bli enig om at det offentlige bør gjøre noe. For meg kan det virke som om det offentlige har fått «øynene opp» for at vold mot menn er et offentlig problem. I og med at de har vedtatt en ny lov, krisesenterloven, og NKVTS har fått i oppdrag fra regjeringen og «iverksette en undersøkelse om vold og overgrep mot menn i nære relasjoner og deres hjelpebehov» dette helt i tråd med den nye handlingsplanen som Justis – og politidepartementet ga ut i 2008.

6.0 Avslutning

I avslutningen vil jeg ta for meg en oppsummering, konklusjon og refleksjon av oppgaven. Jeg vil gå igjennom det jeg har skrevet, og kommer med en konklusjon utfra problemstilling og underproblemstillingene mine.

6.1 Oppsummering

Jeg har tatt frem utdrag fra litteratur som er vurdert som mest relevant for oppgaven. Det finnes begrenset litteratur i alle fall på norsk om temaet, så jeg har også benyttet meg litt av utenlandsk litteratur. Utfordringen ble da at jeg tolket og forsto det som sto der, håper at det ikke ble for mange feilkilder ut ifra det.

Hvordan menn håndterer og opplever volden, mestringsstrategier og offerrollen:

Menn fortolker volden på sin spesielle måte, og som oftest definerer de volden lenge som en hendelse som noe annet enn vold. De som har opplevd fysisk vold nedtoner betydningen av dette, og avviser at de er redde for sin partner. Menn ønsker ikke å ta igjen når de blir utsatt for vold.

Menn benytter seg av ulike mestringsstrategier, de benytter både defensive strategier som ved å trekke seg unna, og offensive strategier/problemrettede strategier, ved å prøve å få kontroll over situasjonen.

De fleste menn har en oppfattelse av at det å være et offer ikke er kompatibelt med det mannlige idealet. Offerrollen gir menn negative assosiasjoner. Det sitter «langt inne» hos menn å innrømme at de er i en offerposisjon.

Hvordan blir menn møtt i hjelpeapparatet:

Flere hjelpeinstanser har erfart at det er vanskelig for menn å søke hjelp.

Menn får ofte ikke anerkjennelse for sine opplevelser, det føler seg mistenkeligjort. Flere sier også at de er skuffet over tilbudet som finnes, få hjelpeinstanser som aktivt går ut med informasjon direkte til voldsutsatte menn.

Hjelpeapparatets tanker og erfaringer:

Må bli bedre på sine rutiner for avdekking og identifisering samt registrering av vold mot menn. Hjelpeapparatet fanger bare opp en liten del av de voldsutsatte menn.

Menn som tar kontakt er ikke bestandig åpen om sin utsatthet for vold i nære relasjoner.

6.2 Konklusjon

Det finnes nok store mørketall rundt dette temaet. Det kan virke som om menn har problemer med å ta inn over seg at de har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Det kan virke som om at det bare er de som blir utsatt for grove former vold som tar kontakt med hjelpeapparatet.

For meg kan det se ut som om menn bruker andre ord enn vold for de krenkelser de blir utsatt for. De nyanserer ofte sin offerposisjon, og benytter seg av både defensive og offensive mestringsstrategier for å opprettholde sin egen selvfølelse og mannlige identitet. De definerer hendelsene på en slik måte at volden ikke blir noe som truer deres selvfølelse.

For meg virker det som at menn som blir utsatt for vold fra en kvinne oppfatter seg selv som umandig, eller er redd for at andre skal oppfatte dem slik. Derfor identifiserer de seg ikke som offer, og heller benekter sin utsatthet for vold.

Videre kan det virke som om menn ofte kan ha vanskeligheter med å få annerkjennelse for sine opplevelser. Dette kan ha forklaring i at kjønnsstereotypene kan føre til at det er enklere å oppfatte kvinner som offer, og at menn befinner seg langt unna det de fleste forbinder med offer.

Siden vold kan betraktes som et alvorlig angrep på en persons verdighet, kan det se ut som at det er enda viktigere for menn å vise motmakt. Dette fordi volden representerer angrep på deres selvfølelse som menn.

Hvordan opplever og håndterer menn å bli utsatt for vold fra en kvinnelig partner, som er min overordnede problemstilling i oppgaven virker det for meg som om menn har problemer med dette. De føler at det går utover deres maskulinitet/ mannlighet og ønsker ikke å se på seg selv som offer. Ofte finner de andre forklaringer eller ord for

den volden som de blir utsatt for. Jeg tenker også at hjelpeapparatet og samfunnet har en vei å gå for å anerkjenne og finne måter på å møte menn utsatt for vold i nære relasjoner.

6.3 Refleksjon

Under skriveprosessen med denne oppgaven har jeg reflektert mye om menn versus kvinner. Har fått en ny forståelse av menn og deres oppfatning av seg selv.

Jeg har fått en begynnende innsikt i hva å oppleve vold i nære relasjoner har å si for ens oppfatning og selvbilde. Mitt inntrykk er at det er ikke så veldig store forskjeller på hvordan en mann opplever å leve et liv med høyt konfliktnivå, sammenlignet med en kvinne. Jeg har funnet mye interessant litteratur, som jeg hadde ønsket å jobbe videre med og det hadde vært tid og sted for slikt. Føler at jeg til dels ikke fikk tid og anledning til å trenge dypt nok inn stoffet.

Det kunne ha vært interessant og funnet mer ut om forskjeller og likheter om hvordan kvinnelig og mannlige offer ser på det å bli utsatt for vold. Et annet tema er hvordan hjelpeapparatet skal bli synlig nok, og hvordan de kan tilpasse sine hjelpetilbud slik at det blir tilpasset uansett kjønn.

Annet interessant tema har vært og sett på hvem disse kvinner som utøver volden er, hva som gjør at de handler som de gjør. Rett og slett sett saken fra den andre siden også, for slik å kunne få mer kompetanse med denne problematikken.

7.0 Litteraturliste

Aadland, Einar (2007). «Og eg ser på deg...» *Vitenskapsteori i helse- og sosialfag*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Alternativ til vold (2011). «*Veileder ved arbeid mot vold i nære relasjoner*»
Justis- og politidepartementet 2007. Vendepunkt. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2008-2011). Oslo.

Barne- og Likestillingsdepartement. St.meld.nr.8 (2008-2009). *Om menn, mansroller og likestilling*. Oslo: Avdeling for offentlige publikasjoner

Bjerkeseth, Line (2010). «*Den mannlige offerrollen*». Masteroppgave. Universitetet i Oslo

Cullberg, Johan (2007). «*Mennesker i krise og utvikling*». Oslo: Universitetsforlaget AS

Dalland, Olav (2010). «*Metode og oppgaveskriving for studenter*». Gyldendal Norsk forlag AS

Eide, Hilde og Tom Eide (2009). «*Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning, etikk*». Gyldendal Norske Forlag AS

Fjell, Tove Ingebjørg (2012). «*Women Are Free to Rampage as Much as They Like*». About Men Who Suffer Intimate Partner Violence at the Hands of Female Partners. Etnologia Scandinavica

Forrestgate, Glenn (2010). «*När mardrömmen blev sann*» Hakenäset: AnomaR Förlag

Hanzén, Veronica og Tove Öberg (2010). «*Berättelser som inte finns- en studie om män som blir utsatt för våld i en nära relation*». Socionomprogrammet, Göteborgs universitet, institutionen för socialt arbete.

Hjemdal, Ole Kristian og Pape, Hilde og Kari Stefansen (2004). Vold og krenkelser i parforhold. I Hilde Pape og Kari Stefansen (Red.), «*Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler og vold og seksuelle overgrep*» (Vol.1). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Høgskolen i Molde (2010). «*Bachelor i vernepleie fagplan*». Høgskolen i Molde ved avdeling for helse og sosialfag.

Isdal, Per (1997). «*Når menn skal mestre overgrepserfaringer*» Eksempler fra behandlingssentre for menn med voldsproblemer. Tidsskrift for Norsk Psykologiforening. 34, s. 106-109.

Isdal, Per (2000). «*Meningen med volden*». Kommuneforlaget AS, Oslo

Jungnitz, Ludger, Hans- joacim Lenz, Dr. Ralf Puchert, Dr. henry Puhe og Willi Walter (2004). «*Men´s experiences of interpersonal violence in Germany- Results of the pilot study*». Berlin: Ferderal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth.

Tilgjengelig frå URL:

<http://www.cahrv.uni-osnabrueck.de/conference/SummaryGermanMenstudy.pdf>

(lastet ned 29.04.2012)

Linde, Sølvi og Inger Nordlund (2008). «*Innføring i profesjonelt miljøarbeid*». Oslo: Universitetsforlaget AS

Lorentzen, Jørgen og Wencke Mühleisen (2009). «*Kjønnforskning*». Oslo: Universitetsforlaget AS

Lov 2009-06-19 nr 44: Lov om kommunale krisesentertilbud (Krisesenterloven)

www.lovdatab.no

(lastet ned 20.04.2012).

Martens, Britta (2009). «Vold- definisjoner og omfang». Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Tilgjengelig frå URL:

<https://www.nkvts.no/tema/Sider/Volddefinisjonerogomfang.aspx>

(Lastet ned 29.04.2012).

Midsand, Nils Eide (2003). Fanger i Blåskjeggs borg- langtidsvirkninger av seksuelle overgrep mot gutter.(s.178- 197). I Torkild Berge, Eva Dalsgaard Axelsen, Geir Høstmark Nielsen, Inger Hilde Nordhus og Reidar Ommundsen (Red.). «*Samtaler som forandrer. Psykologisk teori i praksis*» Vigmostad & Bjørke AS

Pape, Hilde og Kari Stefansen (red.) 2004. Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep. Rapport nr. 1. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Universitetet i Oslo.

Politiet. (2010). Tilgjengelig frå URL:

https://www.politi.no/strategier_og_analyser/_statistikker_og_analyser/Tema8.xhtml

(Lastet med 30.04.2012).

Rapportering frå krisesentrene (2010). Sentio research Norge.

Reform, ressurscenter for menn (2011). «*Fakta og myter om menn utsatt for vold i nære relasjoner*»

Røkenes, Odd Harald og Per- Halvard Hanssen (2007). «*Bære eller bryte*». Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke

Sogn, Hanne og Ole Kristian Hjemdal (2009). «*Vold mot menn i nære relasjoner*». Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt. Oslo, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Statistisk sentralbyrå (2006). Tilgjengelig frå URL:

http://www.ssb.no/ola_kari/krim/

SELVVALGT PENSUM:

Alternativ til vold (2011). «*Veileder ved arbeid mot vold i nære relasjoner*»

Justis- og politidepartementet 2007. Vendepunkt. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2008-2011). Oslo.

Barne- og Likestillingsdepartement. St.meld.nr.8 (2008-2009). *Om menn, mansroller og likestilling*. Oslo:Avdeling for offentlige publikasjonar

Bjerkeseth, Line (2010). «*Den mannlige offerrollen*». Masteroppgave. Universitetet i Oslo

Cullberg, Johan (2007). «*Mennesker i krise og utvikling*». Oslo: Universitetsforlaget AS

Fjell, Tove Ingebjørg (2012). «*Women Are Free to Rampage as Much as They Like*». About Men Who Suffer Intimate Partner Violence at the Hands of Female Partners. Etnologia Scandinavica

Forrestgate, Glenn (2010). «*När mardrömmen blev sann*» Hakenäset: AnomaR Förlag

Hanzén, Veronica og Tove Öberg (2010). «*Berättelser som inte finns- en studie om män som blir utsatt för våld i en nära relation*». Socionomprogrammet, Göteborgs universitet, institutionen för socialt arbete.

Hjemdal, Ole Kristian og Pape, Hilde og Kari Stefansen (2004). Vold og krenkelser i parforhold. I Hilde Pape og Kari Stefansen (Red.), «*Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler og vold og seksuelle overgrep*» (Vol.1). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Høgskolen i Molde (2010). «*Bachelor i vernepleie fagplan*». Høgskolen i Molde ved avdeling for helse og sosialfag.

Isdal, Per (1997). «*Når menn skal mestre overgrepserfaringer*» Eksempler fra behandlingssentre for menn med voldsproblemer. Tidsskrift for Norsk Psykologiforening. 34, s. 106-109.

Isdal, Per (2000). «*Meningen med volden*». Kommuneforlaget AS, Oslo

Jungnitz, Ludger, Hans-joachim Lenz, Dr. Ralf Puchert, Dr. Henry Puhe og Willi Walter (2004). «*Men's experiences of interpersonal violence in Germany- Results of the pilot study*». Berlin: Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth.

Tilgjengelig fra URL:

<http://www.cahrv.uni-osnabrueck.de/conference/SummaryGermanMenstudy.pdf>

(lastet ned 29.04.2012)

Lorentzen, Jørgen og Wencke Mühleisen (2009). «*Kjønnforskning*». Oslo: Universitetsforlaget AS

Lov 2009-06-19 nr 44: Lov om kommunale krisesentertilbud (Krisesenterloven)

www.lovdata.no

(lastet ned 20.04.2012).

Martens, Britta (2009). «*Vold- definisjoner og omfang*». Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Tilgjengelig fra URL:

<https://www.nkvts.no/tema/Sider/Volddefinisjonerogomfang.aspx>

(Lastet ned 29.04.2012).

Midtsand, Nils Eide (2003). Fanger i Blåskjeggs borg- langtidsvirkninger av seksuelle overgrep mot gutter.(s.178- 197). I Torkild Berge, Eva Dalsgaard Axelsen, Geir Høstmark Nielsen, Inger Hilde Nordhus og Reidar Ommundsen (Red.). «*Samtaler som forandrer. Psykologisk teori i praksis*» Vigmostad & Bjørke AS

Pape, Hilde og Kari Stefansen (red.) 2004. Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep. Rapport nr. 1. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Universitetet i Oslo.

Politiet. (2010). Tilgjengelig frå URL:

https://www.politi.no/strategier_og_analyser/statistikker_og_analyser/Tema8.xhtml

(Lastet med 30.04.2012).

Rapportering frå krisesentrene (2010). Sentio research Norge.

Reform, ressurscenter for menn (2011). «*Fakta og myter om menn utsatt for vold i nære relasjoner*»

Sogn, Hanne og Ole Kristian Hjemdal (2009). «*Vold mot menn i nære relasjoner*». Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt. Oslo, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Statistisk sentralbyrå (2006). Tilgjengelig frå URL:

http://www.ssb.no/ola_kari/krim/